

АНОТАЦІЯ

Панькевич Р.В. Захист майнових прав та інтересів держави і територіальних громад за цивільним законодавством України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з права за спеціальністю 081 «Право». – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2020.

Актуальність дослідження зумовлена потребою розгляду невирішених питань, пов'язаних із способами та засобами захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад як суб'єктів цивільних правовідносин, а також особливостями цивільно-правової відповідальності за порушення їх майнових прав та інтересів у договірних та недоговірних відносинах.

Результатом дослідження є розробка рекомендацій у правозастосовній діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб, спрямованих на захист майнових прав та інтересів держави і територіальних громад за цивільним законодавством України, а також пропозиції внесення змін та доповнень до чинного законодавства України.

Розділ I *«Теоретико-правові проблеми захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад за цивільним законодавством України»* складається з трьох підрозділів та присвячений аналізу загальної характеристики майнових прав та інтересів держави і територіальних громад. Розглянуто поняття, форми здійснення охорони і захисту майнових прав та інтересів, удосконалено визначення поняття майнового інтересу держави і територіальних громад, проаналізовано методологічні засади захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад.

Розділ II *«Способи захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад»* складається з п'яти підрозділів. У ньому визначено особливості застосування таких способів захисту майнових прав та інтересів

держави і територіальних громад, як визнання права, визнання правочину недійсним та застосування наслідків його недійсності, відновлення становища, яке існувало до порушення, зміна та припинення правовідношення, визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб.

У даному розділі аргументовано, що визнання права як спосіб захисту має бути застосований як основний, у разі невизнання або оспорювання іншою особою права власності держави або територіальної громади на спірне майно. Визначено умови, за яких слід застосовувати віндикацію. Автором обґрунтовано необхідність скасування запису про державну реєстрацію прав за попереднім власником у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно у випадку задоволення віндикаційного позову.

Розроблено пропозиції удосконалення нормативно-правової бази регулювання відносин у сфері захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад.

Розділ III *«Цивільно-правова відповідальність за порушення майнових прав та інтересів держави і територіальних громад»* складається з двох підрозділів, у яких аналізуються особливості цивільно-правової відповідальності в договірних та недоговірних, зокрема деліктних зобов'язаннях. Автором рекомендовано органам державної влади та місцевого самоврядування, з метою належного захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад внаслідок вчинення цивільного правопорушення у договірних відносинах, перед зверненням до суду з позовною заявою, з'ясовувати фактичну можливість боржника виконати зобов'язання, причини невиконання ним свого обов'язку та вжиті ним заходи для належного виконання. У зв'язку з цим, доцільною видається претензійна робота з досудового врегулювання спору.

Дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень проблем захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад за цивільним законодавством України, на основі якого обґрунтовано нові наукові положення та розроблено пропозиції з удосконалення правового регулювання

відповідних суспільних відносин. За результатами дослідження сформульовано та обґрунтовано низку концептуальних положень, що характеризуються науковою новизною і мають важливе теоретичне та практичне значення, а саме:

вперше: 1) доведено, що учасники цивільних відносин, якими відповідно до ч. 2 ст. 2 Цивільного кодексу України є держава Україна і територіальні громади як суб'єкти публічного права, виступають рівноправними (горизонтальними) учасниками цивільних правовідносин, а відтак на них поширюються положення статті 15 ЦК України «Право на захист цивільних прав та інтересів». У зв'язку з цим обґрунтовано доцільність вживати у зазначеній статті кодексу термін «учасник цивільних відносин», а не «особа», оскільки терміном «особи» можна означити лише фізичних і юридичних осіб; 2) аргументовано, що визнання права як способу захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад є самостійним способом їх захисту, що застосовується для підтвердження існуючих прав, в тому числі у разі втрати документа (на сьогодні – це правостановлюючий документ, що відображає відповідні права держави і територіальної громади на нерухоме майно та фіксується в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно), який засвідчує це право та за допомогою якого держава і територіальна громада доводить наявність свого права й, відповідно, відсутність такого права в іншій особі; 3) обґрунтовано, що при пред'явленні органами державної влади та місцевого самоврядування позовів про витребування майна з чужого незаконного володіння або усунення перешкод в користуванні та розпорядженні майном, першою та обов'язковою позовною вимогою (обов'язково зазначається в позові як перша вимога) має бути вимога про визнання права власності на таке майно за державою або територіальною громадою; 4) встановлено, що в Цивільному кодексі України у статті 651 йдеться про загальні підстави зміни або розірвання договору (за згодою сторін; у разі істотного порушення умов договору; у разі односторонньої відмови від договору, якщо це передбачено самим договором, або законом; в інших випадках, встановлених договором або законом), а у статті 652 ЦК України – встановлено спеціальну (виняткову) підставу – у зв'язку з істотною зміною обставин, якими сторони керувалися при

укладенні договору та обґрунтовано здійснити законодавчу кореляцію цих норм;

5) обґрунтовано необхідність законодавчого закріплення положення про те, що змінюючи або розриваючи договір, укладений за участю держави або територіальної громади, в судовому порядку необхідно враховувати інтереси сторін договору, забезпечуючи справедливий баланс між сторонами, керуючись принципами законності та розумності;

б) висловлена пропозиція про доцільність органам державної влади та місцевого самоврядування, з метою належного захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад внаслідок вчинення цивільного правопорушення у договірних відносинах, перед зверненням до суду з позовною заявою, з'ясовувати фактичну можливість боржника виконати зобов'язання, причини невиконання ним свого обов'язку та вжиті ним заходи для належного виконання. У зв'язку з цим, необхідною видається претензійна робота з досудового врегулювання спору, враховуючи положення ст. 16 ЦПК України та ст. 16 ГПК України про те, що сторони вживають заходів для досудового врегулювання спору за домовленістю між собою або у випадках, коли такі заходи є обов'язковими згідно із законом.

Удосконалено: 1) положення про те, що майнові права можна визначити не тільки як особливий об'єкт цивільних прав, який може виступати об'єктом цивільного обороту та предметом цивільно-правових договорів, але й як суб'єктивні права учасників правовідносин, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням майном, а також майновими вимогами; 2) аргументацію висновку, що визнання права власності за своєю правовою природою є самостійним способом захисту, оскільки має низку власних специфічних ознак, які вирізняють її з-поміж інших речових способів захисту права власності. Зокрема, цей спосіб захисту, як правило, не пов'язаний із безпосереднім порушенням права особи; при визнанні права судом, він лише констатує факт належності такого позивачу, а на відповідача ніяких обов'язків не покладає; цей спосіб застосовується у разі відсутності між позивачем та відповідачем зобов'язально-правових відносин; 3) наукове обґрунтування, що органам державної влади та місцевого самоврядування перед зверненням до суду з позовом про визнання правочину недійсним та застосування наслідків

недійсності правочину необхідно встановлювати наступні обставини: чи має місце порушення у зв'язку з укладенням правочину прав та охоронюваних законом інтересів держави або територіальної громади, а не лише формальне порушення закону; чи був відповідний орган стороною такого правочину; чи перебуває спірне майно – предмет правочину в сторони такого правочину (набувача); чи оспорюваний правочин є єдиним щодо відчужуваного майна; чи є спірне майно в наявності, чи воно не знищене, або реконструйоване; чи не зазнало спірне майно будь-яких змін (щодо площі, конфігурації, властивостей та ін.); 4) правову позицію про доцільність застосування віндикації, як способу захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад, застосування якого судом буде підставою для здійснення державної реєстрації права власності на майно, що підлягає державній реєстрації, за власником (державою або територіальною громадою), а також підставою для скасування попередньої реєстрації (внесення запису про скасування державної реєстрації прав за попереднім власником).

Набуло подальшого розвитку: 1) наукове дослідження поняття інтересу, зокрема, майнового інтересу держави і територіальних громад, під яким розуміється самостійний правомірний об'єкт правової охорони і захисту, пов'язаний з правом власності, іншими майновими правами й обов'язками держави і територіальних громад, в основі якого завжди є потреба у здійсненні загальнодержавних та регіональних (економічних, соціальних та інших) дій, проєктів, програм, спрямованих на захист найважливіших сфер життєдіяльності суспільства; 2) наукове обґрунтування, що віндикацію доцільно застосовувати за наявності таких умов: позивачу належить право власності або інше речове право на спірну річ (майно), що підтверджується відповідними доказами; річ (майно) вибула з володіння власника поза його волею; об'єкт віндикації – річ (майно) є індивідуально визначеним; воно не знищене, є в наявності та не зазнало будь-яких змін (щодо площі, конфігурації, властивостей та ін.); таке майно знаходиться у володінні відповідача незаконно, без відповідної правової підстави, або коли правова підстава володіння згодом відпала; між сторонами відсутні зобов'язальні правовідносини; 3) доктринальне положення, що цивільне

законодавство України та зарубіжних країн передбачає можливість зміни та розірвання договору за взаємною згодою або за рішенням суду на вимогу однієї із сторін договору. Разом з тим, змінюючи або розриваючи договір на вимогу однієї із сторін, суд у кожному конкретному випадку перевіряє наявність істотного порушення умов договору; шкоди, завданої цим порушенням; її розмір; а також установлює, чи дійсно сторона договору розраховувала на значно більше, ніж отримала у зв'язку з таким порушенням; 4) твердження щодо необхідності українським судам при вирішенні спорів про правомірність втручання держави під час захисту майнових прав та інтересів держави та територіальних громад у право приватної власності особи, неухильного дотримання як чинного законодавства України, так і практики ЄСПЛ.

Результати дослідження можуть бути використані при подальшому дослідженні відповідних проблем захисту майнових прав та інтересів держави та територіальних громад; для вдосконалення чинного цивільного законодавства у даній сфері; у правозастосовній діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб, спрямованій на захист майнових прав та інтересів держави і територіальних громад за цивільним законодавством України; у судовій практиці національних судів цивільної та господарської юрисдикції у справах щодо захисту майнових прав; у договірній практиці суб'єктів цивільного права; у навчальному процесі при викладанні таких дисциплін, як «Цивільне право України», «Проблеми зобов'язального права», при підготовці та написанні підручників, навчальних посібників, науково-практичних коментарів до ЦК України; для проведення курсів лекцій, практикумів із зазначених дисциплін.

Ключові слова: майнові права та інтереси, способи захисту, зобов'язання, держава і територіальні громади, правочин, правовідношення.

Список публікацій здобувача, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Панькевич Р.В. Критерії правомірного втручання держави у право власності особи з урахуванням практики Європейського суду з прав людини // Часопис Київського університету права. 2017/1. С. 212-218.

2. Р. Панькевич. Майнові права та інтереси держави і територіальних громад: цивільно-правові аспекти // Підприємництво, господарство і право. 2017/7 (257). С. 20-25.

3. Панькевич Р.В. Правове регулювання захисту майнових прав та інтересів держави й територіальних громад у цивільному праві України // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2018. Випуск 2. Том 1. С. 67-72.

4. Pankevych R. Protection of property rights and interests of territorial communities: civil-law aspect (Захист майнових прав та інтересів територіальних громад) // Visegrad Journal on Human Rights. 2018. № 3. P. 119-125.

5. Панькевич Р.В. Відновлення становища, яке існувало до порушення права, як спосіб захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад // Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Право. 2019 р. № 3 (65). С. 61-67.

6. Р. Панькевич. Зміна та припинення правовідношення як спосіб захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів держави і територіальних громад: порівняльно-правовий аналіз // Підприємництво, господарство і право. 2020/3 (289). С. 36-41.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Панькевич Р.В. Особливості правового регулювання захисту прав та інтересів держави і територіальних громад за цивільним законодавством України // *Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, України, 9-10 грудня 2016 р.)* – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2016. – С. 36-38.

2. Панькевич Р.В. Поняття майнового інтересу держави і територіальних громад у цивільному праві // Актуальні проблеми соціального права. Випуск 7. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми реалізації і захисту соціальних прав в Україні» 27 квітня 2018 року. – Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. С. 204-208.

3. Панькевич Р.В. Застосування визнання права як способу захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад // *Актуальні проблеми приватного права: матеріали XVII наук.-практ. конф., присвяч. 97-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслової* (Харків, 22 лют. 2019 р.). – Харків : Право, 2019. – С. 360-365.

4. Панькевич Р.В. Визнання права як спосіб захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад // *Сучасні тенденції розвитку юридичної науки та практики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 15-16 березня 2019 року / ред. кол. Гриценко І. С., Мельник Р. С. та ін. К.: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – С. 49-51.*

5. Панькевич Р.В. Визнання правочину недійсним як самостійний спосіб захисту прав та інтересів держави і територіальних громад та наслідки його застосування // *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи: матеріали XVIII студентсько-аспірантської наукової конференції (18-19 квітня 2019 року). Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2019. – С. 82-85.*

6. Панькевич Р.В. Визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб: цивільно-правовий аспект // *Верховенство права та правова держава: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 20-21 вересня 2019 р. – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2019. – С. 50-53.*

7. Панькевич Р.В. Особливості цивільно-правової відповідальності за порушення майнових прав та інтересів держави і територіальних громад у договірних відносинах // *Юридичні науки: проблеми та перспективи: матеріали*

міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 26-27 червня 2020 р. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2020. – С. 57-61.

SUMMARY

Pankevych R.V. Protection of property rights and interests of the state and territorial communities under the civil legislation of Ukraine. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

A thesis for the degree of Doctor of Philosophy in Law in specialty 081 "Law".
– Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2020.

The relevance of the study is due to the need to address unresolved issues related to ways and means of protecting property rights and interests of the state and local communities as subjects of civil law, as well as features of civil liability for violation of property rights and interests in contractual and non-contractual relations.

The result of the study is the development of recommendations in law enforcement activities of public authorities and local governments, their officials and officials aimed at protecting the property rights and interests of the state and territorial communities under civil law of Ukraine, as well as proposals for amendments to current legislation of Ukraine.

Section I "Theoretical and legal issues of protection of property rights and interests of the state and territorial communities under the civil legislation of Ukraine" consists of three divisions and is devoted to the analysis of the general characteristics of property rights and interests of the state and territorial communities. The concept, forms of protection and protection of property rights and interests are considered, the definition of the concept of property interest of the state and territorial communities is improved, methodological bases of protection of property rights and interests of the state and territorial communities are analyzed.

Section II "Methods of protection of property rights and interests of the state and territorial communities" consists of five divisions. It identifies the features of such methods of protection of property rights and interests of the state and territorial communities as recognition of the right, recognition of the transaction invalid and application of the consequences of its invalidity, restoration of the situation that existed

before the violation, change and termination of legal relations, illegal decisions, actions or omissions body of state power, body of power of the Autonomous Republic of Crimea or body of local self-government, their officials and officials.

This section argues that the recognition of the right as a means of protection should be used as the main, in case of non-recognition or challenge of another person's ownership of the state or territorial community on the disputed property. The conditions under which vindication should be used are defined. The author substantiates the need to cancel the record of state registration of rights of the previous owner in the State Register of Real Rights to Immovable Property in case of satisfaction of the vindication claim.

Proposals for improving the legal framework for regulating relations in the field of protection of property rights and interests of the state and territorial communities.

Section III "Civil liability for violation of property rights and interests of the state and territorial communities" consists of two divisions, which analyze the features of civil liability in contractual and non-contractual, including tort obligations. The author proposes to public authorities and local governments, in order to properly protect the property rights and interests of the state and territorial communities as a result of a civil offense in a contractual relationship, before going to court to clarify the actual possibility of the debtor to fulfill obligations, reasons for non-performance his duty and the measures taken by him for proper performance. In this regard, it seems appropriate to work on pre-trial settlement of the dispute.

The dissertation is one of the first in Ukraine complex researches of problems of protection of property rights and interests of the state and territorial communities under the civil legislation of Ukraine on the basis of which new scientific positions are substantiated and offers on improvement of legal regulation of the corresponding public relations are developed. Based on the results of the research, a number of conceptual provisions have been formulated and substantiated, which are characterized by scientific novelty and have important theoretical and practical significance, namely:

for the first time: 1) proved that the participants in civil relations, which in accordance with Part 2 of Art. 2 of the Civil Code of Ukraine is the state of Ukraine and territorial communities as subjects of public law, are equal (horizontal) participants

in civil relations, and therefore they are subject to Article 15 of the Civil Code of Ukraine "Right to protection of civil rights and interests." In this regard, it is reasonable to use the term "participant in civil relations" in this article of the Code, and not "person", as the term "persons" can be used only to describe individuals and legal entities; 2) it is argued that the recognition of the right as a way to protect property rights and interests of the state and territorial communities is an independent way to protect them, used to confirm existing rights, including in case of loss of the document (today - a title document reflecting the relevant rights state and territorial community on immovable property and recorded in the State Register of Real Property Rights), which certifies this right and by which the state and territorial community proves the existence of its right and, accordingly, the absence of such a right in another person; 3) it is substantiated that when filing lawsuits by state authorities and local governments to recover property from someone else's illegal possession or eliminate obstacles to the use and disposal of property, the first and mandatory claim (must be specified in the claim as the first requirement) there must be a requirement for recognition of the right of ownership of such property by the state or territorial community; 4) it is established that in the Civil Code of Ukraine Article 651 refers to the general grounds for change or termination of the contract (by agreement of the parties; in case of significant breach of contract; in case of unilateral withdrawal from the contract, if provided by the contract or law; in others cases established by the contract or the law), and in Article 652 of the Civil Code of Ukraine - established a special (exceptional) basis - in connection with a significant change in circumstances that guided the parties in concluding the contract and justify the legislative correlation of these rules; 5) substantiated the need to enshrine in law the provision that changing or terminating the contract concluded with the state or territorial community, the court must take into account the interests of the parties to the contract, ensuring a fair balance between the parties, guided by the principles of legality and reasonableness; 6) a proposal was made on the expediency of public authorities and local governments, in order to properly protect the property rights and interests of the state and territorial communities as a result of a civil offense in a contractual relationship, before going to court to clarify the actual possibility of the debtor to fulfill obligations. the reasons for non-fulfillment of

his duty and the measures taken by him for proper fulfillment. In this regard, it is necessary to claim the pre-trial settlement of the dispute, taking into account the provisions of Art. 16 GIC of Ukraine and Art. 16 of the Code of Civil Procedure of Ukraine that the parties take measures for pre-trial settlement of the dispute by agreement between themselves or in cases where such measures are mandatory by law.

Improved: 1) the provision that property rights can be defined not only as a special object of civil rights, which may be the object of civil turnover and the subject of civil contracts, but also as subjective rights of participants in legal relations related to possession, use and disposal of property, as well as property claims; 2) argumentation of the conclusion that the recognition of property rights by its legal nature is an independent method of protection, as it has a number of its own specific features that distinguish it from other material ways of protection of property rights. In particular, this method of protection is usually not directly related to the violation of an individual's right; when recognizing the right by the court, he only states the fact of belonging to such a plaintiff, and does not impose any obligations on the defendant; this method is used in the absence of a binding legal relationship between the plaintiff and the defendant; 3) scientific substantiation that public authorities and local governments before applying to the court to declare the transaction invalid and apply the consequences of the invalidity of the transaction must establish the following circumstances: whether there is a violation in connection with the transaction rights and legally protected interests of the state or territorial community, not just a formal violation of the law; whether the relevant authority was a party to such a transaction; whether the disputed property is the subject of a transaction in the parties to such a transaction (acquirer); whether the disputed transaction is the only one in relation to the alienated property; whether the disputed property is available, whether it has not been destroyed or reconstructed; whether the disputed property has undergone any changes (in terms of area, configuration, properties, etc.); 4) a legal position on the expediency of using vindication as a way to protect the property rights and interests of the state and territorial communities, the application of which by the court will be the basis for state registration of ownership of property subject to state registration by the owner (state or territorial community), and also the basis for cancellation of

preliminary registration (making an entry on cancellation of state registration of rights by the previous owner).

The following was further developed: 1) scientific research of the concept of interest, in particular, property interest of the state and territorial communities, which means an independent lawful object of legal protection and protection related to property rights, other property rights and obligations of the state and territorial communities, which is always based on there is a need for national and regional (economic, social and other) actions, projects, programs aimed at protecting the most important spheres of society; 2) scientific substantiation that vindication should be applied in the presence of the following conditions: the plaintiff has the right of ownership or other real right to the disputed thing (property), which is confirmed by relevant evidence; thing (property) fell out of possession of the owner against his will; object of vindication - the thing (property) is individually determined; it is not destroyed, is available and has not undergone any changes (in terms of area, configuration, properties, etc.); such property is in the possession of the defendant illegally, without a proper legal basis, or when the legal basis of possession subsequently disappeared; there are no binding legal relations between the parties; 3) the doctrinal provision that the civil legislation of Ukraine and foreign countries provides for the possibility of changing and terminating the contract by mutual consent or by court decision at the request of one of the parties to the contract. However, by amending or terminating the contract at the request of one of the parties, the court in each case checks for a material breach of contract; the damage caused by this violation; its size; and determines whether the party to the contract actually expected much more than it received in connection with such a breach; 4) allegations about the need for Ukrainian courts in resolving disputes about the legality of state intervention in protecting property rights and interests of the state and territorial communities in the right of private property, strict compliance with current legislation of Ukraine and the practice of the ECtHR.

The results of the dissertation research can be used in further research of relevant issues of protection of property rights and interests of the state and territorial communities; to improve the current civil legislation in this area; in law enforcement

activities of state authorities and local governments, their officials and officials, aimed at protecting the property rights and interests of the state and territorial communities under the civil legislation of Ukraine; in the case law of national courts of civil and commercial jurisdiction in cases concerning the protection of property rights; in the contractual practice of subjects of civil law; in the educational process in the teaching of such disciplines as "Civil Law of Ukraine", "Problems of Obligation Law", in the preparation and writing of textbooks, manuals, scientific and practical comments to the Central Committee Ukraine; for conducting courses of lectures, workshops on the specified disciplines.

Keywords: property rights and interests, methods of protection, obligations, state and territorial communities, transactions, legal relations.

List of publications of the applicant in which the main scientific results of the dissertation are published:

1. Панькевич Р.В. Критерії правомірного втручання держави у право власності особи з урахуванням практики Європейського суду з прав людини // *Часопис Київського університету права*. 2017/1. С. 212-218.

2. Р. Панькевич. Майнові права та інтереси держави і територіальних громад: цивільно-правові аспекти // *Підприємництво, господарство і право*. 2017/7 (257). С. 20-25.

3. Панькевич Р.В. Правове регулювання захисту майнових прав та інтересів держави й територіальних громад у цивільному праві України // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2018. Випуск 2. Том 1. С. 67-72.

4. Pankevych R. Protection of property rights and interests of territorial communities: civil-law aspect (Захист майнових прав та інтересів територіальних громад) // *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 3. P. 119-125.

5. Панькевич Р.В. Відновлення становища, яке існувало до порушення права, як спосіб захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних

громад // *Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Право.* 2019 р. № 3 (65). С. 61-67.

6. Р. Панькевич. Зміна та припинення правовідношення як спосіб захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів держави і територіальних громад: порівняльно-правовий аналіз // *Підприємництво, господарство і право.* 2020/3 (289). С. 36-41.

Scientific works that certifying the approbation of the dissertation materials:

1. Панькевич Р.В. Особливості правового регулювання захисту прав та інтересів держави і територіальних громад за цивільним законодавством України // *Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, України, 9-10 грудня 2016 р.)* – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2016. – С. 36-38.

2. Панькевич Р.В. Поняття майнового інтересу держави і територіальних громад у цивільному праві // *Актуальні проблеми соціального права. Випуск 7. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми реалізації і захисту соціальних прав в Україні» 27 квітня 2018 року.* – Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. С. 204-208.

3. Панькевич Р.В. Застосування визнання права як способу захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад // *Актуальні проблеми приватного права: матеріали XVII наук.-практ. конф., присвяч. 97-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 22 лют. 2019 р.)*. – Харків : Право, 2019. – С. 360-365.

4. Панькевич Р.В. Визнання права як спосіб захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад // *Сучасні тенденції розвитку юридичної науки та практики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 15-16 березня 2019 року / ред. кол. Гриценко І. С., Мельник Р. С. та ін. К.: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – С. 49-51.*

5. Панькевич Р.В. Визнання правочину недійсним як самостійний спосіб захисту прав та інтересів держави і територіальних громад та наслідки його застосування // *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи*: матеріали XVIII студентсько-аспірантської наукової конференції (18-19 квітня 2019 року). Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2019. – С. 82-85.

6. Панькевич Р.В. Визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб: цивільно-правовий аспект // *Верховенство права та правова держава*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 20-21 вересня 2019 р. – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2019. – С. 50-53.

7. Панькевич Р.В. Особливості цивільно-правової відповідальності за порушення майнових прав та інтересів держави і територіальних громад у довірчих відносинах // *Юридичні науки: проблеми та перспективи*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 26-27 червня 2020 р. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2020. – С. 57-61.